

компонентов подготовки с проекцией на будущую продуктивную деятельность; интеграции разнovidностей деятельности студентов, направленных на выполнение действий творчески-педагогического характера; использовании в педагогической практике форм, методов и средств художественных инноваций, новаторства и самообразования; создание новых оригинальных методов обучения музыки.

Ключевые слова: будущий учитель музыки, методическая подготовка, методическая подготовленность, педагогические условия, праксеологический подход, образовательный процесс, певческая деятельность.

On the basis of analysis, systematization and generalization of scientific sources, analysis of experimental and scientific work at musical and pedagogical faculties of higher educational institutions of Ukraine are outlined pedagogical conditions of future teachers of music method cal preparation organizational process based on the praxeological approach. The attention is focused on the prompting process of future teachers of music to creative expression in music and teaching activities by means of interactive learning; optimal combination of theoretical and practical components of training in projection for future productive activities; integration of students' various activities directed at actions of creative and educational nature; usage of forms, methods and means of artistic innovations in teaching practice, innovation and self-education; the creation of new original methods of teaching music. The features of pedagogical conditions are defined according to the contents of professional activities of methodical preparation, specific motivational value, emotional and volitional, cognitive-reflective, creative and projective, behavioral, personality-effective, perceptual-communicative components of future music teachers' methodical training.

Keywords: future music teacher, methodical preparation, methodological training, pedagogical conditions, praxeological approach, educational process, singing activity.

УДК 378.016:78

Дворник Ю. Ф.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Стаття присвячена розгляду питання формування творчого мислення як доміантної якості творчої особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва. Наголошується, що сучасне суспільство потребує фахівців, які б вільно володіли новітніми технологіями, самостійно мислили, генерували оригінальні ідеї та приймали неординарні рішення.

Творче мислення розглядається як вища форма продуктивного мислення особистості, як основа розуміння і пізнання музичного мистецтва, що забезпечує глибину осягнення змісту художніх образів, розширює можливості усвідомлення художньої картини світу. Творче мислення виступає і основою творчого процесу.

Ключові слова: мислення, творче мислення, творчі якості, музично-творча діяльність, вчитель музичного мистецтва.

Динамічні зміни, що відбуваються в сучасному суспільстві не оминають освіту і культуру. Відповідно, на якісно новий рівень виходять і вимоги до підготовки педагогічних кадрів, зокрема вчителів музичного мистецтва, які спрямовані на підвищення їх професійної майстерності.

Щоб побудувати гуманістичну, національну школу, необхідно плекати яскраву особистість учителя, і це повинен бути саме творчо мислячий педагог, здатний до розвитку здібностей та таланту дитини, націлений на розкриття творчого потенціалу, збереження її індивідуальності. У цьому контексті В. Загвязинський слушно зауважував, що вчительська професія здавна вважається творчою, але об'єктивна потреба у масовій педагогічній творчості особливо яскраво виявилася в наші дні [2, с. 70].

О. Любарська вказує, що не лише вчитель, а будь-яка людина повинна вдосконалювати навички творчого мислення, щоб повністю використати можливості процесу творчості [8, с. 114]. Відтак проблема підготовки майбутніх фахівців, які будуть наділені здатністю творчо мислити набуває особливої актуальності і, безперечно, потребує теоретичного обґрунтування і практичного вирішення.

Метою даної статті є розкриття теоретичних аспектів формування музичного мислення як домінуючої якості творчої особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Як наголошують дослідники, у теорії та практиці вищої педагогічної освіти тривалий час панувала традиція готувати не стільки вчителя-вихователя, скільки викладача того чи іншого предмета. Значно менше уваги приділяється становленню творчої особистості майбутнього вчителя, формуванню його творчого мислення, озброєнню загальнопедагогічними знаннями й уміннями на ґрунтовній психологічній та фізіологічній основі. Отже, існує суперечність між вимогами до педагогічної праці, яка повинна бути індивідуально-творчою, з одного боку, і типовою, заформалізованою підготовкою майбутнього педагога до професійної діяльності, з іншого [14, с. 81].

Зазначимо, що специфіка педагогічної діяльності ставить перед учителем низку вимог, які в педагогічній науці визначаються як професійно значущі, особистісні якості. Останні характеризують інтелектуальну й емоційно-вольову сторони особистості, суттєво впливають на результат педагогічної діяльності. Так, Н. Мойсеюк, аналізуючи спроби вчених визначити найсуттєвіші якості особистості вчителя, вказує на домінуючі, периферійні, негативні й професійно недопустимі. Серед домінуючих якостей, відсутність яких унеможливує ефективне здійснення педагогічної діяльності, однією з найважливіших учена визначає інноваційний стиль мислення, готовність до створення нових цінностей і прийняття творчих рішень [7, с. 141].

Педагог, на думку вчених, зобов'язаний бути яскравою, неповторною особистістю, вміти творчо мислити, адже його практична педагогічна діяльність лише наполовину побудована на раціональних технологіях, друга її частина – мистецтво навчати і виховувати, мистецтво творити. Підтвердженням принципової важливості цього висновку є відомі слова Ш. Амонашвілі, що сьогодні діти страждають від нестачі вчительської творчості.

Саме тому, проблеми підвищення рівня професійної підготовки майбутніх учителів з високим рівнем сформованості творчого мислення виступають особливо актуальними, оскільки зумовлюються потребою сучасного суспільства у фахівцях, які б вільно володіли новітніми технологіями різних видів педагогічної діяльності, самостійно мислили, генерували оригінальні ідеї, приймали неординарні рішення, були спроможні до постійного самовдосконалення, самоосвіти, самоактуалізації та творчого саморозвитку [1, с. 109].

Оскільки творчість у сучасному світі дістала визнання своєї значущості, проблема формування творчої особистості вчителя, у якого розвинене творче мислення стала найактуальнішою педагогічною проблемою, своєрідним замовленням суспільства. Втім, слід зазначити, що проблема формування творчого мислення не нова у музичній педагогіці. Існує цілий ряд досліджень, які були проведені в останнє десятиріччя і прямо чи опосередковано стосуються цієї проблеми. Її вивченням займалися О. Бурська, В. Григор'єва, О. Кайдановська, О. Ковмір, МенФаньцзюань, О. Полатайко, О. Рогоза, О. Спіліоті, А. Ткачук та ін.

Ґрунтовною теоретико-методологічною базою формування творчого мислення вчителя є і наукові праці відомих педагогів і психологів ХХ століття (А. Андреев, Л. Виготський, Р. Грановська, Г. Костюк, О. Лілов, О. Лук, Я. Пономарьов та ін.).

Як пояснює С. Гончаренко, мислення виступає як «вища форма відображення дійсності у психіці, ідеальна діяльність, результатом якої є об'єктивна істина» [1с. 208]. Далі вчений вказує, що мисленню людини притаманна властивість хоч би незначного передбачення, невідомого, внаслідок чого в ході розв'язання тих чи інших завдань виникає момент раптового зрозуміння, здогадки – інсайт» [1с. 208].

Вчені, розглядаючи творче мислення, пояснюють його, як один з видів мислення, що характеризується створенням суб'єктивно нового продукту діяльності і новоутвореннями у самій пізнавальній діяльності. Ці новоутворення стосуються мотивування, цілей, оцінювань, змісту [10, с. 317].

На думку З. Калмикової, мислення являє собою активну цілеспрямовану діяльність, у процесі якої здійснюється переробка наявної інформації та тієї що надходить. Воно, зазначає вчена, не може бути продуктивним без опори на попередній досвід, і разом з тим передбачає вихід за його межі [4, с. 12].

Психологи вказують, що «мислячи людина пізнає те, чого вона не може безпосередньо сприйняти і уявити, доходить до розуміння суті явищ світу, формує поняття про них і практично оволодіває ними [13, с. 91].

Мислення, на думку дослідників, є основою розуміння і пізнання мистецтва, зокрема музики, забезпечує глибину осягнення змісту художніх образів, розширює можливості усвідомлення художньої картини світу [6, с. 1]. Творче мислення виступає і як складова людського інтелекту, і таких його рис, як здібність перенесення знань і вмінь у нову ситуацію, пізнання чогось нового, бачення нової проблеми як у знайомих, так і в нестандартних ситуаціях, здібність визначати нову функцію об'єкта тощо. Вчені (Г. Падалка, В. Роменець), аналізуючи цей феномен наголошували, що *мислення виступає основою творчого процесу* [9, с. 117].

А. Майданов у дослідженні «Процес наукової творчості» вказує, що творчий процес – це рух до бажаного результату в умовах відсутності алгоритму пошуку. Цей процес не визначений заздалегідь і формується в ході самої пошукової діяльності. Будь-який творчий акт характеризується не лише новизною свого результату, а й оригінальністю шляхів, способів і засобів його отримання. Творчий процес носить імовірнісний характер, оскільки усі існуючі передумови цього процесу не детермінують його хоч би якось однозначно. Відтак, це дозволяє вченому говорити про поліваріантність результатів творчого пошуку.

С. Сисоєва зазначає, що особливість будь-якого творчого процесу, в результаті якого створюється якісно нове, полягає у тому, що не тільки людина-творець впливає на результат власної творчості, а й сам предмет творчості сприяє подальшому творчому розвитку людини. Далі вчена продовжує: «... творчі можливості людини реалізуються не лише в предметній діяльності, а й у самому процесі її життя, самореалізації як засобі самоствердження, самовираження і саморозвитку» [15, с. 11–13]. Принципово важливою є думка й про те, що особистісні якості, які визначають здатність людини до самореалізації, самоствердження, найбільш яскраво виявляються саме у творчості, в основі якої лежить творче мислення.

Отже, творчість – це цілісне напруження і реалізація особистості, синтез здібностей; не унікальність окремих характеристик особистості, а унікальне їх поєднання. А. Маслоу першим вказав, що творчість є найбільш універсальною характеристикою людей, яких він вивчав і спостерігав. Він розглядав творчість як рису, потенційно присутню в усіх людей від народження, а відтак ми можемо передбачити, що і формування творчого мислення можливе в кожного.

На думку О. Спіркіна, творча діяльність не лише передбачає вже готову, сформовану особистість, а й, навпаки, особистість стає, складається остаточно лише у творчій діяльності. Одне без іншого неможливо. Творчість і особистість – єдино-нероздільна цільність [15, с. 303].

Відомо, що у процесі творчості беруть участь усі духовні сили людини, в тому числі уява, а також набута в навчанні і на практиці майстерність, необхідна для втілення творчого задуму. На творчість, як наголошує В. Петрушин, значно впливає здібність виявляти яскраву фантазію, підходити до проблеми з різних точок зору, інколи таких, що виключають одна одну, піддавати сумніву те, що для багатьох здається очевидним [11, с. 76].

В. Шубинський наголошує, що вузлом, головною загадкою творчого процесу є, без сумніву, його кульмінація – момент відкриття, осягання, еврики. У цей вузол стягується все: і суперечлива напруженість пошукового мислення, і насиченість психіки переживаннями, і

проникаюча в невідоме інтуїція, і прихована робота позасвідомого. Однак усі ці етапи пронизує творче мислення і воно виступає як ядро творчого процесу, який, як відомо, умовно можна поділити на окремі компоненти.

Е. Ігнат'єв, О. Левицький, В. Роменець, Т. Орлова та інші підкреслюють доцільність модифікації чотирикомпонентного складу творчого процесу (підготовка, визрівання ідеї, так званий інсайт, перевірка результатів) на рівноцінний трьохкомпонентний, а саме: а) натхнення, діяльність уяви, виникнення ідеї; б) логічне опрацювання ідеї шляхом узагальнень та абстрагувань; в) фактичне виконання творчого процесу. Вони зазначають, що творчий процес відбувається поетапно, починаючи з усвідомлення особою певної проблеми. При цьому наголошується, що стимулом до такого усвідомлення на першому етапі виступає здивування або якась перешкода. У ході другого етапу здійснюється вироблення гіпотези, своєрідний «прорив» від невідомого до відомого. Надалі до низки міркувань додається підключення інтуїції, відмова від єдиного напрямку пошуку та свідомий вибір нестандартних рішень, тобто активізується творче мислення.

Як вказує Я. Пономар'єв, «...етапи (фази, етапи, дії тощо) творчого процесу є по суті стадії вирішення пізнавальних проблем, далеко не тотожнимисленневим задачам» [12, с. 122].

Центральним компонентом творчого процесу, як вважає Г. Падалка, є інтуїція, яку не можна звести ні до раціонального мислення, ні до емоційного наповнення діяльності в процесі творчості. Учена додає, що з точки зору логіки інтуїція – це здатність усвідомлювати істину шляхом прямого її з'ясування, і висловлює думку, що інтуїтивний процес, по-перше, відзначається відсутністю будь-яких зусиль і ускладнень; по-друге, супроводжується відчуттям упевненості у своїх діях; по-третє, його характерною рисою є швидкість перебігу та відсутність тривалих роздумів. «З точки зору психології інтуїція виступає своєрідним процесом, відрізняючись від логічного мислення не тільки швидкістю перебігу. Певною мірою вона, дійсно, є швидким розрахунком. Та в тому й особливість інтуїції, що при певній швидкості перебігу процес мисленнєвого і чуттєвого пізнання робиться якісно іншим», і далі: «...інтуїцію не можна звести ні до раціонального мислення, ні до емоційного наповнення діяльності в процесі творчості. І раціональне мислення, і емоційна сфера свідомості, і інтуїція є компонентами творчого процесу, які можуть співіснувати, доповнювати або змінювати одне одне» [9, с. 117–118].

Зазначимо, що ряд учених, характеризуючи творчу особистість, поряд з розвиненим творчим мисленням, називають цілий ряд творчих якостей, здібностей та нахилів, які є необхідними для вчителя музичного мистецтва. Так, О. Лук, говорячи про творчі здібності, відносить до них: зіркість (проникливість) у пошуках проблем (здібність побачити те, що не вкладається в рамки раніше засвоєного і виступає як якість мислення); здібність до згортання мисленевих операцій; цілісність сприймання (здібність сприймати дійсність цілісно, не роздрібнюючи її); зближення понять; гнучкість мислення (здібність швидко і легко переходити від одного класу явищ до іншого, далекого за змістом) тощо. У інших авторів згадані здібності розглядаються як творчі якості. Зазначимо, що й сам О. Лук, вивчаючи творчі здібності, говорить про характерні якості творчої особистості, такі, як оригінальність, наполегливість, цілеспрямованість, критичність тощо [5, с. 94]. При цьому особливе місце належить музичному мисленню.

У психолого-педагогічній літературі, поряд із терміном «творча особистість», нерідко використовується термін «креативна особистість». О. Любарська вважає, що найбільш вдало його зміст визначає С. Сисоєва, яка вказує, що під креативною особистістю слід розуміти таку, яка має внутрішні передумови (особистісні утворення, нейрофізіологічні задатки), що забезпечують її творчу активність, тобто нестимульовану ззовні пошукову та перетворювальну діяльність [8, с. 114]. При цьому креативність розуміється як інтегральна стійка характеристика, яка визначає здібності людини до творчості, прийняття нового, нестандартного мислення, генерування оригінальних і корисних ідей. Основна мета креативного навчального середовища – «пробудити» у людині творця і максимально розвинути в ній закладений творчий потенціал.

Все це повною мірою стосується підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Однак, тут варто наголосити, що процес формування творчого мислення буде більш ефективним, якщо від буде ґрунтуватися на принципах наочності, системності, послідовності, мотивації музичної діяльності, інтересу й емоційної захопленості музично-творчою діяльністю, спонуканні до творчого самовираження, активізації музичного мислення, урізноманітненні форм і видів творчої діяльності, свідомого засвоєння знань, індивідуалізації процесу навчання, єдності теорії й практики, емоційного й свідомого, художнього й технічного тощо.

Таким чином, формування творчого мислення майбутніх вчителів музичного мистецтва є чи не найскладнішим і найактуальнішим завданням, вирішення якого, дозволить значною мірою їм самореалізуватися у педагогічній діяльності та забезпечить високу результативність у роботі.

Література

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Загвязинський В. И. Педагогическое творчество учителя / В. И. Загвязинский // Советская педагогика. – 1988. – № 1. – С. 70–75.
3. Зайченко І. В. Педагогіка : навч. посіб. для студ. вищих пед. навч. закладів / І. В. Зайченко. – Чернівці, 2003. – 528 с.
4. Калмыкова З. И. Продуктивное мышление как основа обучаемости / З. И. Калмыкова / Науч. – исслед. Ин-т общей и педагогической психологии Акад. пед. наук СССР. – М.: Педагогика, 1981. – 200 с.
5. Лук А. Н. Мышление и творчество / А. Н. Лук. – М. : Политиздат, 1976. – 144 с.
6. МенФанцзюань. Формування інтонаційно-образного мислення молодших школярів у процесі вокально-хорового навчання в школах Китаю та України / автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / МенФанцзюань; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2014. – 20 с.
7. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. / Н. Є. Мойсеюк. – 5-те вид., доп. і перероб. / Н. Є. Мойсеюк. – К., 2007. – 656 с.
8. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. ; за ред. О. М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2003. – 255 с.
9. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г. М. Падалка. – К. : Освіта України, 2008. – 274 с.
10. Педагогічний словник / За редакцією дійсного члена АПН України Ярмаченка М. Д. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 514 с.
11. Петрушин В. И. Музыкальная психология : учеб. пособие для студентов и преподавателей / В. И. Петрушин. – М. : Академический Проект, 2006. – 400 с. – (Gaudeamus).
12. Пономарев Я. А. Психология творчества и педагогика / Я. А. Пономарев. – М. : Педагогика, 1976. – 280 с.
13. Психологический словарь. Под ред. В. И. Войтка. – К.: Вища школа, 1982. – 216 с.
14. Сисоева С. О. Основы педагогической творчости : підручник / С. О. Сисоева. – К. : Міленіум, 2006. – 344 с.
15. Спиркин А. Г. Основы философии : учеб. пособие для вузов / А. Г. Спиркин. – М. : Политиздат, 1988. – 592 с.

Reference

1. Goncharenko S. Ukraїns'kiy pedagogičniiy slovnik / S. Goncharenko. – K. : Libid', 1997. – 376 s.
2. Zagvyazins'kiy V. I. Pedagogicheskoye tvorchestvo uchitelya / V. I. Zagvyazinskiy // Sovetskaya pedagogika. – 1988. – № 1. – S. 70–75.
3. Zaychenko Í. V. Pedagogíka : navch. posíb. dlya stud. vishchikh ped. navch. zakladiv / Í. V. Zaychenko. – Chernígiv, 2003. – 528 s.

4. Kalmykova Z. I. Produktivnoye myshleniye kak osnova obuchayemosti / Z. I. Kalmykova / Nauch. – issled. In-t obshchey i pedagogicheskoy psikhologii Akad. ped. nauk SSSR. – M.: Pedagogika, 1981. – 200 s.
5. Luk A. N. Myshleniye i tvorchestvo / A. N. Luk. – M. : Politizdat, 1976. – 144 s.
6. MenFantszyuan'. Formuvannya intonatsiyno-braznogo mislennya molodshikh shkolyariv u protsesi vokal'no-khorovogo navchannya v shkolakh Kitayu ta Ukraïni / avtoref. dis. ... kand. ped. nauk : spets. 13.00.02 / MenFantszyuan'; Natsional'niy pedagogichniy univertitet imeni M. P. Dragomanova. – K., 2014. – 20 s.
7. Moyseyuk N. Ê. Pedagogika : navch. posib. / N. Ê. Moyseyuk. – 5-te vid., dop. i pererob. / N. Ê. Moyseyuk. – K., 2007. – 656 s.
8. Osvitni tekhnologii : navch.-metod. posib. / O. M. Pêkhota, A. Z. Kiktenko, O. M. Lyubars'ka ta in. ; za red. O. M. Pêkhoti. – K. : A.S.K., 2003. – 255 s.
9. Padalka G. M. Pedagogika mistetstva (Teoriya i metodika vikladannya mistets'kikh distsiplin) / G. M. Padalka. – K. : Osvita Ukraïni, 2008. – 274 s.
10. Pedagogichniy slovník / Za redaktsiëyu diysnogo chlena APN Ukraïni Yarmachenka M. D. – K.: Pedagogichna dumka, 2001. – 514 s.
11. Petrushin V. I. Muzykal'nayapsikhologiya : ucheb. posobiye dlya studentov i prepodavateley / V. I. Petrushin. – M. : Akademicheskii Proyekt, 2006. – 400 s. – (Gaudeamus).
12. Ponomarev Ya. A. Psikhologiyatvorchestva i pedagogika / Ya. A. Ponomarev. – M. : Pedagogika, 1976. – 280 s.
13. Psikhologicheskii slovar'. Pod red. V. I. Voytka. – K.: Vishcha shkola, 1982. – 216 s.
14. Sisoëva S. O. Osnovi pedagogichnoi tvorchosti : pidruchnik / S. O. Sisoëva. – K. : Milenium, 2006. – 344 s.
15. Spirkin A. G. Osnovyfilosofii : ucheb. posobiye dlya vuzov / A. G. Spirkin. – M. : Politizdat, 1988. – 592 s.

Статья посвящена рассмотрению вопроса формирования творческого мышления как доминантного качества личности будущего учителя музыкального искусства. Отмечается, что современное общество нуждается в специалистах, которые бы свободно владели новейшими технологиями, самостоятельно мыслили, генерировали оригинальные идеи и принимали неординарные решения.

Творческое мышление рассматривается как высшая форма продуктивного мышления личности, как основа понимания и познания музыкального искусства, обеспечивает глубину постижения содержания художественных образов, расширяет возможности осознания художественной картины мира. Творческое мышление выступает и основой творческого процесса.

Ключевые слова: мышление, творческое мышление, творческие качества, музыкально-творческая деятельность, учитель музыкального искусства.

The article is devoted to the consideration of formation of creative thinking as an essential component of the creative personality of the music teacher, its integrated sustainable characteristic. It is noted that modern society requires specialists who would be fluent in latest technology, think independently, generate original ideas and accept creative solutions. It is noted that the formation of teacher`s creative personality with developed creative thinking has become the most urgent educational problem. Creative thinking is regarded as the highest form of personality`s productive thinking, as a basis of understanding and cognition of musical art, provides the depth of comprehension of the content of the artistic images, expands possibilities of awareness of the artistic world view. Creative thinking acts as a basis of the creative process, too. The article defends the idea, that the creative pedagogical activity not only provides a ready formed individual, but, on the contrary, the person becomes, completely consists only in creative activities. It is noted that the formation of creative thinking should be based on the principles of visibility, consistency, sequence, motivation of musical activity, interests and emotional enthusiasm for music and creative activities, encouragement to creative expression, activation of musical

thinking, diversity of forms and types of creative activities, individualization of the learning process, etc.

Keywords: *creative faculties, thinking, creative thinking, music creativity, a teacher of music.*

УДК 3780113-051:78

Згурська Н. М., Василенко Н. А.

МЕТОДИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ УЯВИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАНЯТТЯХ З ФОРТЕПІАНО

У статті висвітлюються методичні аспекти розвитку творчої уяви студентів вищих навчальних закладів на уроках фортепіано, подаються принципи педагогічного забезпечення даного процесу. У ході дослідження визначено відповідні групи методів, розглянуто форми роботи з музичними творами, виокремлено стадії побудови цілісного художнього уявлення. Авторами доведено, що ефективний розвиток творчої уяви майбутніх учителів здійснюється на основі діяльності образного мислення та за допомогою спеціально організованої роботи, яка передбачає використання творчо-пошукових й аналітико-синтетичних прийомів.

Ключові слова: *творча уява, методи розвитку творчої уяви, форми роботи з музичними творами, цілісне художнє уявлення.*

Сприйняття дійсності в образах складає характерну особливість мистецького відтворення світу. Художні образи завжди є поліфункціональними та формуються на основі як чуттєвих ознак різних модальностей, так і за допомогою творчої уяви. Саме вона забезпечує політ фантазії, яскравість відчуттів, інтуїтивне осяяння та погляд у майбутнє. Творча уява як специфічний феномен забезпечує виникнення нових світів, що мають ціннісний аспект. У процесі її функціонування активізуються усі психічні процеси, здійснюється регулювання емоційної та інтелектуальних сфер, розкриваються асоціативні зв'язки, відбувається побудова художнього образу.

При вивченні особливостей розвитку творчої уяви майбутніх вчителів в умовах фортепіанного навчання ми спирались на положення психологічної науки щодо єдності креативних елементів та образного мислення; наявності особистісної внутрішньої позиції; здатності гнучко використовувати раніше отримані знання та застосовувати їх залежно від конкретних умов та обставин.

Індивідуальний характер гри на фортепіано дозволяє ефективно розвивати творчу уяву на основі діяльності образного мислення. Поступовість такого процесу передбачає послідовність її формування у майбутніх учителів. Згідно до цього можемо виокремити наступні етапи розвитку творчої уяви.

I етап. Організація навчально-практичної діяльності студентів на основі роботи з художнім образом. Тут важливим є гра творів з різними емоційними забарвленнями, створення імпровізаційних побудов, редагування п'єс, їх інтерпретація (вербальна, музично-інтонаційна).

II етап. Розширення власного виконавського досвіду, залучення відповідних знань. На цьому етапі характерним є активна участь майбутніх вчителів у концертних виступах, конкурсах, фестивалях, їх аналіз. Для надання студентам відповідних знань передбачено вивчення наукової літератури, присвяченої дослідженню особливостей музичного виконавства.

III етап. Усвідомлення значення власного «Я», неповторності внутрішніх особистісних позицій. Дана робота спрямована на самостійний пошук виконавського втілення художнього образу, вдосконалення артистичних якостей, підкреслення оригінальності виконання.